

Ilga JANSONE

*Latviešu valodas institūts***APĢĒRBA NOSAUKUMI 17. GADSIMTA LATVIEŠU VALODAS VĀRDNĪCĀS**

D. Sabaļauskaite-Ļutkevičiene disertācijas „Lietuvių kalbos drabužių pavadinimai“ autoreferātā uzsver, ka apģērba nosaukumu leksika lielākoties atšķiras no citām leksiski semantiskajām grupām, jo indoeiropiešu valodās apģērba nosaukumi neizceļas ne ar arhaiskumu, ne ar pastāvīgumu: „Nagrinējamoji leksikos dalis gerokai skiriasi nuo kitų leksinų-semantinių grupių: indoeuropiečių kalbų drabužių pavadinimai nepasižymi nei archajiškumu, nei pastovumu“ (S a b a l i a u s k a i t ē, 1996). Ko rāda latviešu valodas dotumi salīdzinājumā ar etnogrāfijas un arheoloģijas materiālu?

16. un 17. gs. apģērba etnogrāfiskais raksturojums

Līdz 16. gs. beigām ziņas par apģērba attīstību iegūstamas tikai no arheoloģiskā materiāla, tādēļ tās ir fragmentāras.

Ziemeļeiropā vidējā dzelzs laikmetā arheologi izdala vairākus sieviešu apģērba daļu reģionālos kompleksus. Austrumbaltijā (latgaļiem) tas sastāv no krekla, brunčiem, kas, visticamāk varēja būt nešūti – apliekamie brunči, villaines un, jādomā, arī no jakas. P. L. Lehtosalo-Hilandere Somijā un Skandināvijā atzīmējusi apģērba kompleksu ar kreklu, plecos saspraužamajiem brunčiem, villaini, somiem arī ar priekšautu, bet Rietumeiropā – ar kreklu, plecos saspraužamajiem brunčiem, jaku un villaini. Lībiešu sieviešu kapos atrasto apģērbu atlieku un rotu stāvoklis visvairāk atbilst pēdējam – Rietumeiropas variantam (Z a r i ņ a, 1988, 22). Par vīriešu apģērbu ir saglabājies maz ziņu, taču kā galvenās apģērba daļas ir izdalāmas šādas – kreklis, svārki, bikses, apmetnis (Z a r i ņ a, 1988, 47). Vēlajos viduslaikos (14.–16. gs.) atziņas par tērpu vēsturi joprojām rodamas gandrīz tikai arheoloģiskajā materiālā, lai gan šis laikmets arī arheoloģiski ir maz pētīts – pieejami tikai A. Zariņas apraksti par latgaļu un lībiešu apģērbu (Z a r i ņ a, 1970; 1988). Ņemot vērā apģērbu konservātismu, jāpieņem, ka būtiskas izmaiņas tērpu vēsturē nav notikušas. Pakļauta svešai varai un zaudējot saimniecisko patstāvību, tauta zaudēja arī vēlajā dzelzs laikmetā sastopamo greznumu un bagātību apģērbā un rotās. Rotas lietās arī visvairāk bija jūtama vācu ietekme, ieviešot jaunas formas, kas pārņemtas no vācu pilsētu kultūras. Sākot ar 16. gs., ziņas

par latviešu apģērbu iegūstamas arī no sveštautiešu ceļojumu aprakstiem. Vissenākais apģērbu materiāls atrodams itāļu B. Grasi (1585), C. Veçellio (1590), P. Bertelli (1596) un holandieša Brejna (1610) tērpju albumos. (Spekke, 1934; Karnups, 1936). Šeit redzamas latviešiem raksturīgas apģērba daļas, taču sastopamas arī dažas vēlāk nekur neredzētas formas vai „krāsu zieds“, piemēram, īpatnēji svītrotā villaine Brejna albumā. Vispilnīgāk sveštautiešu izpratne par latviešu apģērbu izpaužas J. Branda ceļojuma aprakstā (1673), kur par kurzemnieču apģērbu teikts:

„Sievu un jaunavu apģērbs ir ļoti jokains. Viņas ap vidu sien tikai vilnas jostu un caur to izvelk rupju, nebalinātu linu audeklu vai rupju vadmalas gabalu, kas sniedzas tikko līdz lieliem. Auguma augšdaļu viņas apklāj ar sagšu, kuŗas divus stūŗus sasprauŗ ar sakti virs labā pleca. Sagša paliek zem kreisā pleca, apsegdama krūtis un muguru. Rokas paliek tikai kreklā, gluŗi brīvas. Stipri aukstā laikā sedz vēl otru sagšu, ko apņem zem labā pleca un iesedz ar sakti virs kreisā pleca... Galvu sievas apsien ar baltu, smalku linu audeklu“ (Karnups, 1936, 112).

Līdztekus latviešu apģērbam, kas savu konservatīvismu un tradicionālītāti saglabāja līdz pat 19. gs. beigām (Apģērbs, 1986), Latvijas lielākajās pilsētās bija sastopami daudzi cittautieŗi, kuru ģērbšanās stils krasi atšķīrās no latviešu zemnieku apģērba, bet 17. gs. vārdnīcās iekļautais materiāls liecina par to, ka autoru uzmanības lokā bieŗi ir bijis arī ŗis – viņam etnogrāfiski un valodiski tuvākais – materiāls.

Tātatd atseviŗki apģērba un to daļu nosaukumi parādās jau pirmajās latviešu valodas vārdnīcās 17. gadsimtā, proti, G. Manceļa „Lettus, das ist Wortbuch Sampt angehengtem táglichem Gebrauch der Lettischen Sprache; Allen und jeden Aussheimischen die in Churland Semgallen und Lettischem Liefflande bleiben und sich redlich nehmen wollen zu Nutze verfertigt durch Georgium Mancelium Semgall“ [Manc.] ar tematiski kārtotu leksikas pielikumu „Phraseologia Lettica, das ist: táglicher Gebrauch der lettischen Sprache“ [Manc. I] (Rīgā, 1638.), G. Elgera „Dictionarium Polono-Latino-Lottavicum“ [Elg.] (Viļņā, 1683.), J. Langija 1685. gada latviski-vāciskā vārdnīca ar īsu latviešu gramatiku [Lg.] (Pēc manuskripta fotokopijas izdevis un ar apcerējumu .. papildinājis E. Blese, Rīgā, 1936.), K. Fīrekera „Lettisches und Teutsches Wörterbuch zusammen geschrieben und mit fleiss gesamlet von Christopher Fürecker“, ko ar nosaukumu „Fürecker’s dictionary: the first manuscript“ sagatavojis publicēšanai T. G. Fennells (Rīgā, 1997) [Fīr.], K. Fīrekera „Lettisch-teutsches Wörterbuch“ [Fīr. I], „Fürecker’s dictionary: the second manuscript“ (Rīgā, 1998), G. Dreseļa „Vocabularium in vier Sprachen, teutsch, lateinisch, polnisch und lettisch“ 1688. g., „Manuale Lettico Germanicum“ un „Vocabularium Germanico-Curlandicum. Lettisches Wörter-Büchlein“ (divas pēdējās rokrakstā)¹.

¹ ŗai rakstā analizēts Manceļa, Langija un Fīrekera vārdnīcu materiāls.

Visas 17. gs. vārdnīcas ir tulkojošās vārdnīcas ar latviešu valodu gan pasīvajā, gan aktīvajā daļā. Ņemot vērā praktiskās leksikogrāfijas mazo pieredzi tā laika Eiropā un pirmos soļus Latvijā, šajās vārdnīcās vērojamas vairākas „neprecizitātes“: nav izveidota šķirkļu struktūra, nav konsekventi ievērots alfabēts; tādēļ runāt absolūtajos skaitļos par kādas tematiskās grupas vārdu iekļāvumu vārdnīcās nebūs iespējams, kamēr visas šīs vārdnīcas nebūs ievadītas datorā un izveidota vairākvalodu datu atlasē programma, tomēr iespējams iekļautos apgērbu nosaukumus raksturot pēc vairākiem parametriem.

Apģērba nosaukumu ievietojums vārdnīcā un to leksikogrāfiskais raksturojums

Vārdnīcās ar latviešu valodu aktīvajā daļā apģērba un to daļu nosaukumi parādās: pirmkārt, atsevišķu šķirkļu veidā, piemēram, *Johsta – Ein gürtel* Fīr. 94; *Sabaks – ein Stieffel* Fīr. 211; *Swahrki – ein Rock* Lg. 295;

otrkārt, kā varianti (bet vai vienmēr absolūtie sinonīmi?) šķirkļa galvā, piemēram, *Šnahtne (Pamawa, Uhsvalcka) – eine Grobe Leindwandt Decke, so die Lettinnen umb sich werffen vnd zubreetzen* Lg. 271; *Ohders (Wohders) – ein Futter unterm Kleid* Lg. 182, *Preewite, apsehja – ein hosen=band* Fīr. 176;

treškārt, kā varianti visās šķirkļa robežās, piemēram, *peedroksne* ein Ermel, *alij. Peedruksne* *it. Peedrukne* Fīr. 180; *Šeetauas* pl. die fuß=Tücher umb die Waaden, *Kahjah Kahjas auti* sind die fuß=blats=Tücher, *Apķillas. Curl.* Fīr. 242, *Wihpole* eine kleine wepe, über deke *Cur.*, *pamawe Sem.* Fīr. 299;

ceturtkārt, šķirklim pakārtotos apakššķirkļos (ar papildinformāciju par šķirkļa vārdu), piemēram, *Zeppure – ein hut*, ne luhko, raugi tu wehrā pehz Zepures ‘unter einem schlechten hut, stekt oft vil weißheit’.

Seemas zeppure – eine mütze,

Plikka zeppure – ein hut,

Mallam atšeeta in atlohzita zeppure – ein auffgeschlagener, auffgekrümpfter hut, ein hut mit der Krümpfe Fīr. 317,

piektkārt, pakārtoti citiem šķirkļiem, piemēram, *raiba Šwahrk’ – ein bunder Rock* sub voce *raibs* Lg. 211.

Vārdnīcās ar latviešu valodu pasīvajā – tulkotajā – daļā apģērba un to daļu nosaukumi parādās:

pirmkārt, kā viena sveša (vācu) vārda tulkojums ar vienu latviešu vārdu, arī viena salikteņa vai vārdu savienojuma tulkojums ar līdzvērtīgu, piemēram, *Hut – Za^oppure* Manc. 95, *Mantel – Mehtelis* Manc. 122, *Stirnbind – Peeres=autz* Manc. 35;

otrkārt, kā divu vai vairāku vārdu, resp., variantu (bet ne vienmēr absolūto sinonīmu) tulkojums ar vienu vārdu, piemēram, *Bu^ochsen, Hosen – Bixes* Manc. 43;

treškārt, viena šķirkļa vārda tulkojums ar latviešu variantiem (bet ne vienmēr ar absolūtajiem sinonīmiem), piemēram, *Kleid* – *Drahna*, *Drehbe* Manc. 103, *Socken* – *Seckes*, *Vhsas* Manc. 170.

Manceļa vārdnīcas „Lettus...” leksikas pielikumā „Phraseologia Lettica...” apģērbu nosaukumi koncentrēti 19. nodaļā ar nosaukumiem: **No drēbēms** un **Sievas drēbes**.

Apģērba nosaukumu tematiskās grupas

17. gs. vārdnīcās nav iespējams šķirt vīriešu un sieviešu apģērbu (to nepieļauj tulkojošo vārdnīcu specifika), taču ir izdalāmas vairākas apģērba nosaukumu **tematiskās grupas**:

Vispārinātie apģērba nosaukumi: *Apgehrbs* – *Kleidung* Fīr. 81, *Auts* – *ein Tuch*, *Gewircke*, *Gewebe* Lg. 21, *Drahna*, *drahnas* – *Kleid*, *Tuch*, *Pahr*=mihjamas *drahnas*, *Gohdu*, *Šwehtku drahnas* – *feyer Kleider*. *Laiku drahnas* Fīr. 63, *Drehbe*, *drehbes* – *Kleid* Fīr. 63, *Appacksch*=*drahnas* – *daß unterkleid* Fīr. 11, *Kleid* – *Drahna*, *Drehbe* Manc. 103, *Drähbe (Drahna)* – *ein Kleid oder Tuch*, *Wassaras*=*Drähbes/Drahnas* – *ein somerkleid*, *Seemas*=*Dr.* – *ein Winterkleid*, *Šchiesch'*=*drahna* – *ein Seiden Kleid*, *Wadmal*=*dr.* – *ein Gewand Kleid*, *Pus*=*walka*=*drähbes (pusnesta Drahna)* – *ein halb getragen Kleid* Lg.54, *Kahsas Drähbe/Drahna* – *ein Hochzeit=kleid* Lg. 104, *Siesch*=*Drähbe/Drahna* – *ein Seiden=Kleid* Lg. 252

Virsdrebes: *Beltz* – *Kaschohx* Manc.30, *Kaschohks* – *ein Peltz von Ziegenfellen gemacht*, *Auio*=*Kaschohks* – *ein Schaffpeltz*, *Wilko*=*kaschohks* – *ein Wolffs=peltz* Lg. 108–109, *Filtzmantel* – *Tuhba* Manc. 59, *Regenmantel* – *Tuhba* Manc. 141, *Tuhba* – *filtz*, *filtzmantel* Fīr. 290, *Tuhbas*=*Mähtels* – *ein Filtzmantel* Lg. 317, *Mantel* – *Mehtelis* Manc. 122, *Mähtels*, *kas tohp apmests* – *ein Mantel*, *Umbhülligs* Lg. 165, *Pahr mats*, *pahrmatti*, *pahrmuzzi*, *Ap*=*mutschi* – *ein über wurff*, *über Rock über decke*. *Auch wohl ein Mantel Palt* – *oder Regen=Rook* Fīr. 188,

Pamatapģērbs: *Bluderhosen* – *Patzlawas* Manc. 37, *Bu^čhsen/Hosen* – *Bixes* Manc. 43, *Bixes* – *Büchsen/Hosen* Lg. 34, *Patzlawas* – *Bluderhosen* Lg. 187, *Gesa^čtz/Hosen* – *Bixes/Vhsas/Patzlawas* Manc. 74, *Uhsas* – *Hosen*, *solche tragen die Churländische Pawren; die Semgallische aber v. Lieffländische gebrauchen Bixes* – *Büchsen* Lg. 322, *Uhsas* – *hosen* Fīr. 292, *Bikse*, *Bikses* – *hoößen*, *Büchsen* Fīr. 50, *Hembd* – *Kra^čcklis* Manc. 88, *Krecklis* – *ein Hemd*, *Wirs*=*krecklis (weers pus)* – *das überhembd bei den Weibern*, *ein Mider*, *Appacksch putz (Appacksch=krecklis)* – *das Unterhembd* Lg. 121–122, *Rock* – *Swahrki* Manc. 145, *raiba Šwahrk'* – *ein bunder Rock* Lg. 211, *Swahrki* – *ein Rock* Lg. 295, *lindraks* – *ein leinen, oder lein=wand Rock*, *Audeklu Šwahrks* Fīr. 129, *Wammes* – *Wambschi*, *Wambaschi* Manc. 200, *Wambschi (Wambaschi)* – *ein Wames* Lg. 336,

Uhswalka (Lindruks) – eine Juppe, Kittel, leinen umbwerffend Rock Lg. 347, *Jupp/tunica linea* – *vswalckas* Manc. 98, Kittel – *Vswallkas* Manc. 102, *Fu^rtuch der Weiber* – *Preekschautz* Manc. 68, *Preeksch auts* – der Weiber Fürttuch Lg. 22,

Galvas un plecu segas: *Stirnbind* – *Peeres=autz* Manc. 35, *Auts* – ein tuch, *Galwas=auts* – Ein haupt tuch Fīr. 25, *Gallwas auts* – ein Schleier, *Haupttuch* Lg. 21, *Peeres=auts* – ein Stirnbinde Lg. 22, *Šakumts auts* Ein über ein ander gewickeltes Tuch, ein fuß Tuch Fīr. 255, *Haub/ Mu^tze* – *Šeewas=Mitze* Manc. 85, *Mitze* – eine Paurhaube, in Khurlandt heitzt es Nitze Lg. 171, *Raischka* – ist ein lang tuch, damit ein Weib ihr Häupt bebindet Lg. 212, *Deckbett/wie vnsera Bawren habe* – *Sackscha/ willane* Manc. 46, *Šackscha* – eine wollene Decke womit die Weiber sich umb hüllen, ist etwas größer als ein Willahn Lg. 247, *Šnahtne* (Pamawa, Uhswalka) – eine Grobe Leindwandt Decke, so die Lettinnen umb sich werffen vnd zubreetzen Lg. 271, *Bannitis* – Ein kleines Mützchen Fīr. 38, *willane* – eine wepe Fīr. 308, *Wihpole* – eine kleine wepe, über deke *Cur.*, *pamawe Sem.* Fīr. 299, *Tu^echlin*, *linteolum* – *Lackatz*, *Lackatings* Manc. 191, *Helm* – *Brun^ṅna=ca^pppure* Manc. 87, *Hut* – *Za^pppure* Manc. 95, *Ceppure* – ein Hut, oder Mütze, *Wassaras=ceppur^r* – ein Hut, *Zeemas=Ceppur* – eine Mütze, *Ceppures=wihte* (Blahweris) – eine Hutbinde, *Lapsa=Ceppure* – eine Fuchtz=Mütze, *Uhdra=ceppur^r* – eine Ottern Mütze, *Cauna=Ceppur* – eine Marder Mütze, *Sabella=Ceppur* – eine ZobelMütze Lg. 355, *Zeppure* – ein hut, *Seemas zeppure* – eine mütze, *Plikka zeppure* – ein hut, *Mallam atseeta in atlohzita zeppure* – ein auffgeschlagener, auffgekrümpfter hut, ein hut mit der krümpfmpfe Fīr. 317, *Wainaks* – ein Krantz oder bündel. Wie die baur mägde tragen Fīr. 294, *Wainacks* – ein Bannichen oder Krantz, so die Lettischen Dirnen tragen. *Missina=Wainacks* – von Messing, *ar Sihleems* – mit gelben Korallen, *Ar Spangams* – mit Spangen, *ar Burdeems* – mit Borten, *no Šarreem* – von Pferdhaaren Lg. 335, *Wihtas* – rancken im Hopffen Lg. 345.

Apavi: *Stieffel* – *Sabaka* Manc. 176, *Sahbaka* – ein Stieffel Lg. 228, *Sabaks* – ein Stieffel Fīr. 211, *Tuhbas=sahbakas* – Filtzstieffel Lg. 317, *Schuh* – *Kurpe* Manc. 162, *Kurpe* (Schuhtnis) – ein Schuch, *Kurpes=Sixnis* – ein Schuch=riemen, *Kurpes Dib=/Dub=bens* – eine Schuchsohle Lg. 127, *Tuhbas kurpes* – Filtz=schuch Lg. 317, *Tuppeles* – Korcken, *Pantoffel* Lg. 318, *Pantoffel* – *Tuppele* Manc. 135, *Wieses* – Basten=Schuch Lg. 344, *Pastalas* – Pasteln, welche die Letten insgemein tragen Lg. 187.

Cimdi un zeķes: *Cimds* – ein handschuch, *Duhraimi Cimdi* – däumlinge, *Plaukstoni* – faustlinge Fīr. 314, *Cimbbs* (Cimmbda) – eine Handschuch Lg. 356, *Handschuch* – *Cimbds* Manc. 84, *Handschuh* – *Cimmbda* Manc. 162, *Socken* – *Seckes*, *Vhasas* Manc. 170, *Strumpff* – *Segke*, *Vhsa* Manc. 178, *Seckes* – Strümpfe, *Kapp=seckes* – Socken Lg. 247, *Apauas (kahjas=auti)* – Tücher umb die Füße, Sonsten heissen sie *Šeetawas* Lg. 22, *Šeetawas* – Beinlinge, so die Lettinnen umb ihre Beine binden Lg. 249, *Šeetauas* – die fuß=Tücher umb die Waaden, *Kahjajs Kahjas auti* – sind die fuß=blats=Tücher. *Apķillas Curl.* Fīr. 242, *Apauas*, *Kahjas=auti* – fuhsTücher. *Šeetauas* – die beinling, *wahden Tücher* Fīr. 25,

Aksesuāri: *Korallen* – *Krelles* Manc. 44, *Korall* – *Krelles* Manc. 105, *Krelles* (*Zihles*) – *Korallen* Lg. 122, *Gu^urtel* – *Johsta* Manc. 81, *Vmbgurt* – *Johsta* Manc. 195, *Johsta* – *Ein gürtel* Fīr. 94, *Johsta* – *ein Gürtel*, *Šuddrab=johsta* – *ein silbern Gürtel*, *Missing=johsta* – *ein Messing Gürtel* Lg. 94, *Sackta* – *eine Breetzel* Lg. 228, *Šakta* – *Eine breeze* Fīr. 255, *Kackla=drahna* – *ein Haltztuch* Lg. 98, *Facenetlein* – *Na^s=dohx*, *Da^ggunautz* Manc. 56, *Degg=auts* – *Nasetuch*, *Schnuptuch* Lg. 21, *Rohta* – *ein Zeug=zur Kleidung* Lg. 222, *Sihles*, *Sihlites* – *Eicheln it. Gelbe Korallen, welche etl. Curische Mägde auff ihren Bännichen tragen* Lg. 252,

Apģērba detaļas: *Ap=kak[le]* – *ein Kragen*, *Koller* Lg. 98, *Apkake* – *Ein halb hembde*, *Kragen* Fīr. 11, *Peedrokšne* – *ein Ermel*. *Peedruksne*. *Peedrukne*. Fīr. 180, *Ermel* – *Peedraukne* Manc. 54, *Geldbutz* – *Kabbata* Manc. 177, *Kabbats (Dinzacks)* – *eine Fupp* Lg. 98, *Kabata*, *Klintze* – *fubsack*, *Schnibsack* Fīr. 95, *Schņore* – *Schnüre, da man die Kleider mit besetzt* Fīr. 238, *PaŠaini* – *bänder, Schnürchen. Linten hosen bänder* Fīr. 182, *Preewite*, *apsehja* – *ein hosen=band* Fīr. 176, *Krokas* – *die Kraken, falten* Fīr. 106, *Futter vnter einem Kleide* – *Ohders*, *Wohders* Manc. 68, *Gehren der Kleider* – *Laida* Manc. 73, *Hosenbendel* – *Pagkeles* Manc. 93, *Pakelle* – *das hosen band* Fīr. 182, *Saum* – *Wiele* Manc. 150, *der Solen eines Schuhes* – *Kurupes dibbins* Manc. 170, *Ohders (Wohders)* – *ein Futter unterm Kleid* Lg. 182, *Pageles (Preewites)* – *Hosen=oder Kniebändel* Lg. 185, *Preewihtes (Pagales)* – *Hosen=bändel, Kniebändel, Beinlinge* Lg. 201, *Stährbele (Wihle)* – *ein Saum*, *Drähbes/Drahnas Stährbele* – *der Saum am Kleide* Lg. 283, *Stehrbele* – *das unterste vom rock oder hosen. Der Stooß, Saum* Fīr. 264, *Kreckla=Stahmen* – *ein Hembd ohne Ermel* Lg. 285, *Wiele* – *eine Naat oder Saum* Lg. 344, *Knoff* – *Knohpe* Manc. 104, *Knohpe* – *ein Knöpff*, *Sudrab=knohpes* – *silberne Knöpffe* Lg. 117, *Kņohpe* – *Knopff*, *Haak am Rock* Fīr. 111, *Knu^uttel* – *Knippele* Manc. 104, *Knippele* – *ein Knüttel* Lg. 117.

17. gs. vārdnīcās iekļauto apģērba nosaukumu morfoloģiskais raksturojums

Lai gan G. Mancelis ir pirmais, kurš mēģinājis novērst latviskajā rakstībā pastāvošo haosu, nosakot ortogrāfijas pamatprincipus, kurus turpināja vai mēģināja uzlabot citu vārdnīcu autori, tomēr nekoncekvenses rakstībā un gramatiskajā raksturojumā vērojamas visās 17. gs. vārdnīcās. Būtiska nozīme šo vārdnīcu veidošanā ir bijusi arī autoru valodas prasmei un/vai dzimtajai vietai (Zemzare, 1961, 9–102; Rakst. attīst.). Daudzi no 17. gs. vārdnīcās ievietotajiem apģērba un to daļu nosaukumiem saglabājuši savu morfoloģisko struktūru arī mūsdienās (fonētiskās atšķirības parasti saistītas ar nekoncekvento vai īpatnējo tā laika rakstību), piemēram, *auts* Lg. 21; *bixes* Manc. 43, 74, Lg. 34, Fīr. 50; *swahrki* Manc. 145, Lg. 295, *johsta* Manc. 81, 195, Lg. 94–95, Fīr. 94; *pastalas* Lg. 187.

Dažiem nosaukumiem ir mainījušās morfoloģiskās kategorijas (iespējams arī, ka tās ir neprecīzi atspoguļotas). Visbiežāk pārmaiņas ir skārušas vārda galotni, piemēram, *ohders*, arī *wohders* Lg. 182; *uhswalcka* Lg. 271, *vswalckas* Manc. 98, 102, *apsehja* Fīr. 176, *bannitis* Fīr. 38, *sabaka* Manc. 176, *sahbaka* Lg. 228, *tuhbas sahbakas* Lg. 317, *cimnda* Manc. 162, *apauas* Lg. 22, Fīr. 25, *kabbats* Lg. 98; atsevišķos gadījumos (nezinot locīšanas paradigmu) nav iespējams nošķirt vai vārdi morfoloģiskajā paradigmā ir lietoti atbilstoši vārda celmam, vai arī fiksēti tikai izrunas varianti, kas neatspoguļojas morfoloģiskajā lietojumā, piemēram, *tuhbas mähtels* Lg. 317, *mähtels* Lg. 165, *kra^ecklis* Manc. 88, *krecklis* Lg. 121–122. Divi dažādi piedēkļi, kas šai vārdā sastopami arī mūsdienās LLVV IV 715, fiksēti vārdos *lindraks* Fīr. 129 un *lindruks* Lg. 347. Tikai piedurknes nosaukumus *peedroksne*, *peedruksne*, *peedrukne* Fīr. 180, *peedraukne* Manc. 54 ir skārušas būtiskākas pārmaiņas, kuras varētu kvalificēt gan kā izmaiņas morfoloģiskajā struktūrā (dažāds piedēkļu lietojums), gan kā norādi uz vārda cilmi, apstiprinot pieņēmumu, ka vismaz 17. gs. vārdnīcās fiksētie vārda *piedurkne* varianti nebūtu saistāmi ar verbu *piedurt* (Jansone, 1996, 18–19).

17. gs. vārdnīcās iekļauto apģērba nosaukumu semantiskais raksturojums

Samērā būtiskas pārmaiņas ir skārušas leksēmu lietojumu. Vairākus vārdnīcās fiksētos apģērba un tā daļu nosaukumus ir skārušas semantiskās pārmaiņas. Var konstatēt: 1) nozīmes sašaurināšanos, piemēram, nosaukumam *auts*, kam Lg. 21–22, Manc. 35 ir fiksēta latviešu literārajā valodā zudusi, bet atsevišķās Ziemeļlatgales izloksnēs (Baltinavā, Šķilbēnos) saglabājusies nozīme ‘lakats’; 2) nozīmes paplašināšanos, piemēram, vārdam *kažoks*, kam Lg. 108–109 ir minēta nozīme ‘ein Peltz von Ziegenfellen gemacht’, bet citu kažoka veidu diferencēšanai fiksēti vārdsavienojumi *auio=kaschohks* ‘ein Schaff=peltz’, *vilko=kaschohks* ‘ein Wolfs=pelz’. (Jāpiebilst, ka citos 17. gs. lingvistiskajos avotos šāda vārda *kažoks* nozīmes diferenciacija nav vērojama). Bieži ir grūti noteikt vārdu semantikas pārvirzes, jo tulkojumi, resp., skaidrojumi ir samērā neprecīzi, piemēram, vārdam *apkakle* dots skaidrojums ‘ein halb hembde, Kragen’ Fīr. 11, bet nepaliek skaidrs vai šeit ir fiksēts, ka ar vārdu *apkakle* apzīmē arī *krūtežu* – novec. 1. ‘vīriešu apģērba gabals, kas sedz krūšu daļu un ko valkā zem svārkiem’, 2. ‘apģērba (piemēram, kleitas vai virskrekla) krūšu daļa’ LLVV IV 457.

Daudzi vārdi latviešu literārajā valodā vairs netiek lietoti jo, pirmkārt, ir zudušas vai netiek diferencētas atsevišķas reālijas, otrkārt, 17. gs. vārdnīcās ievietotais vārds mūsdienās aizstāts ar citu vārdu. Latviešu literārajā valodā tiek lietots vispārinātais vīriešu un sieviešu apģērba nosaukums *bikses*, kā arī dažādu bikšu veidu diferencētājosaukumi, taču par novecojušu tiek atzīts Lg. 322, Fīr. 292 un Manc. 74 ievietotais vārds *uhsas*, resp., *ūzas* un LLVV nav iekļauts Manc. 37, 74, Lg. 187 reģistrētais no-

saukums *patzlawas*. Vārdam *tūba* literārajā valodā fiksēta tikai nozīme ‘velts, biezs, blīvs vilnas, ķīmiskās u.tml. šķiedras materiāls’ LLVV VIII 9, bet ne 17.gs. vārdnīcās minētie *Filtzmantel – Tuhba* Manc. 59, *Regenmantel – Tuhba* Manc. 141, *Tuhba – filtz, filtzmantel* Fīr. 290. Vārdiem *lindraki* un *lindruki* (kā *novēc.*) reģistrēta Fīr. 129 uzrādītā nozīme ‘*ein leinen, oder lein = wand Rock*’, ja tā attiecināta uz sieviešu apģērbu (*lindraki, lindruki* ‘sieviešu svārki (parasti gari, paplati)’ LLVV IV 715). Semantikas pārmaiņas skārušas arī vārdu *uzvalks*, kas 17. gs. vārdnīcās fiksēts ar samērā neskaidrām nozīmēm (*Uhswalka (Lindrucks) – eine Juppe, Kittel, leinen umbwerffend Rock* Lg. 347, *Jupp/tunica linea – vswalckas* Manc. 98, *Kittel – Vswallkas* Manc. 102), kas neatbilst latviešu literārajā valodā fiksētajām (*uzvalks* – 1. ‘vīriešu tērps, kas sastāv no žaketes ar oderi un garajām biksēm, arī vestes’, 2. ‘ietērps’// *novēc.* ‘tērps (sievietei)’ LLVV VIII 223). Mūsdienās netiek šķirtas atsevišķas etnogrāfiskās galvas un plecu segas un to nosaukumi, tādēļ par historismiem uzlūkojami šādi 17. gs. vārdnīcās ievietotie nosaukumi: *Raischka – ist ein lang tuch, damit ein Weib ihr Häupt bebindet* Lg. 212, *Pamawa, Uhswalcka – eine Grobe Leindwandt Decke, so die Lettinnen umb sich werffen vnd zubreetzen* Lg. 271, *Wihpole – eine kleine wepe, über deke* Cur., *pamawe* Sem. Fīr. 299. B. L a u m a n e (1986, 139–159) minētos vārdus uzlūko par dialektismiem. Latviešu literārajā valodā ieviesti citi vārdi šādiem nosaukumiem: *knippele* Lg.117, Manc. 104 – *mežģīnes* LLVV V 195, *knohpe* Lg. 117, Manc. 104; *knohpe* Fīr. 111 – *poga* LLVV VI 2 297–298; *stahmen* Lg. 285 – *stāvs* LLVV VII 2 199–200; *schuhtnis // kurpe* Lg. 127 – *kurpes* LLVV IV 506; *plaukstoņi* Fīr. 314 – *dūraiņi* LLVV II 416.

17. gs. vārdnīcās iekļauto apģērba nosaukumu cilme

17. gs. vārdnīcās iekļautie apģērba nosaukumi pēc cilmes iedalāmi aizguvumos un vārdos ar senām mantotām saknēm².

1. AIZGUVUMI

Ģ e r m ā n i s m i:

bikses < vlv. *boxe, buxe* ‘f. urspr. wol nur die aus Bocksleder gemachte’; Schiller, I, 410; par cilmi un nozīmju attīstību sk. arī ME I 295; LEV I 126.

knope < vlv. *knōp* ‘Knopf, Knauf u. alles den ähnliche, z.B. Knospen’; Schiller, II, 504; sk. arī ME II 251.

² Dalījums aizguvumos un mantotajā leksikā ir relatīvs, jo bieži valodā esošie procesi krustojas, radot nepareizu priekšstatu par leksēmas cilmi. Subjektīvs moments piemīt arī devējvalodas noteikšanai, jo objektīvi ir iespējams fiksēt tikai valodas, kurās atbilstošais vārds sastopams.

knipele < vlv. *knup(p)el* ‘Knüppel’; Schiller, II, 506.

krelles < lv. *krellen* ‘Glasperlen’; ME II 272.

kroka < vlv. *kroke*; ME II 294; LEV I 428.

lindraki < vlv. *lint* ‘plattes Band des Frauenzimmers, es sei schmal oder breit’; Schiller, II, 701 + *rock* ‘Oberkleid’; Schiller, III, 494; uz saistību ar vācu dial. *lintrock* norādīts ME II 471.

odere – < vlv. *voder*; ME IV 412.

tūba – aizguvums no ģermāņu valodām; ME IV 277; LEV II 434.

ūzas – aizguvums no ģermāņu valodām; J. Endzelīns uzskata, ka līdz ar ig. *hūzad* ‘Hosen’ no zviedru *huso* ‘lange Hosen’; vlv. *hose* varētu dot la. **uozas*. K. Karulis saista ar baltvācu *hosen* [o > ū], kas no vlv. *hosen* ‘zeķes, bikses’, noraidot J. Endzelīna piedāvāto šī vārda saistījumu ar zv. *huso* (kā fonētiski un semantiski neatbilstošu), LEV II 460.

zeķes – aizguvums no ģermāņu valodām; J. Endzelīns to saista ar lv. *söcke*, K. Karulis – ar baltvācu *söcke* < vlv. *socke* ‘īsa zeķe’, kas no lat. *soccus* ‘zema kurpe, kurā var šļūkt’, LEV II 552.

Slāvismi:

mētēlis < skr. *мятель*; ME II 622; skr. *мятьль*, kas savukārt aizgūts no latīņu *mantellum*; LEV I 585.

kažoks < skr. *кожоухъ* ‘кожух, вид верхней одежды’; СДЯ IV 234. Sal. arī LEV I 396–397.

zābaks < skr. *запозь* un *сабозь*; ME IV 694.

Gallicismi:

bannitis < fr. *bonnet*; ME I 263, taču latviešu valodā tas iespējams ienācis ar vācu valodas starpniecību, jo varianti *bonit*, *bonet* ‘Hut’ < fr. *bonnet* fiksēti jau vlv.; Schiller, I, 386; par vārda *bonnet* izplatību un nozīmi franču valodā sk. arī Gougenheim, 1966, 135–137.

tupele – vārda cilme neskaidra; Pfeifer, 1989, II, 1223; latviešu valodā vārds ar lv. *tuffel* ‘(ērta) kurpe’ starpniecību ienācis no fr. *pantoufle* LEV II 442.

vamzis – aizgūts no fr. *vambais* < lat. *vambasium* ‘apģērba gabals, kas sedz ķermeņa augšdaļu’; vārds latviešu valodā ienācis ar vlv. *wambes*, *wammis* starpniecību LEV II 481. Sk. arī Bankavs, 1989, 12–17.

Lituānismi

paķele – aizgūts no liet. *pakelė* ‘Strumpfband’ ME III 53.

2. SENAS MANTOTAS SAKNES

apġērb̄s – atvasināts no verba *ġērbt*, kura pamatā, pēc K. Karuļa uzskata, ide. **gerbh-* ‘(ie)grebt, (ie)griezt, (ie)kasīt’ > b. **gerb-*, no kā la. **gerbt* > **ġērbt* LEV I 329–330. J. Endzelīns verbu *ġērbt* uzlūko par lituānismu ME I 698.

apkakle – atvasināts no substantīva kakls, kas saistāms ar **quo(l)-tlo-* ME II 138 vai ar ide. **k^uel-* ‘griezties, kustēties’ LEV I 370.

auts – pēc cilmes vārds *auts* sasaucas ar liet. *autas* ‘Fusslappen’ LEW I 27, bulg. *було* ‘покривало от тънка прозрачна материя, което се слага на главата на булката при сключване на брак’; Речник, I, 834, lat. *subūcula* ‘apakšējā tunika’ LEV I 92 (pamatā ide **eu-/*ou* ‘ġērbt, tērpt’; ide. **ou-* > b. **au-* LEV I 92).

cepure – par vārda cilmi izteikti dažādi uzskati; tas ir sens vārds, kuru jau mūsu ēras sākumā pārņēmušas somu-ugru valodas (Sabaliauskas, 1994, 154–155); J. Endzelīns to saista ar kr. *ченеу* (ME I 373), bet K. Karulis līdz ar liet. *kepure*, kr. *ченеу* ‘aube, mice’, skr. *ченуц* ‘cepure’ u. c. to saista ar ide. *(*s*)*kep-* ‘segt’, no kā **kep-r-* > b. **kepur-* > la. *cepure* LEV I 166. Arī par nozīmju attīstību ir divējādi uzskati. Sk. LEV I 166.

cimdi – sens baltu vārds. Pēc K. Karuļa apkopojošā materiāla, par cilmi divējādi uzskati: 1) pamatā ide. **kem-* ‘saspiest, kavēt’; saknes zudumpakāpē **km-* > b. **kim-* > la. **kim-/cim-*; 2) (J. Endzelīns) pamatā ide. **kem-* LEV I 175–176.

drāna – pamatā ide. **der-* ‘plēst, raut, šķelt’ ME I 494; LEV I 225 ar nozīmes attīstību ‘dīrāt’ → ‘āda’ → ‘drāna’.

drēbe – tāpat kā vārdam *drāna* (arī liet. *drabļzis*), pamatā ide **der-* ME I 494; LEV I 225.

josta – pamatā ide. **iō(u)s-* ‘jozt’ > ab. **iuos-*, no kā la. **jost* LEV I 359. Sal. arī Sabaliauskaitē, 1996, 3.

kabata – atvasināts no verba *kabināt*. Apšaubāms šķiet J. Endzelīna saistījums ar kr. *кабат* ‘uzsvārcis, blūze’ ME II 129. Verba *kabināt* cilmi apkopojis K. Karulis LEV I 366.

krekl̄s – pamatā ide. *(*s*)*ker-* ‘griezt’ LEV I 422.

kurpe – vārda pamatā sena mantota sakne ME II 325; Sabaliauskas, 1994, 182–183, kuru precizē K. Karulis: pamatā ide. **kerp-* ‘ādas gabals, kurpe’ no saknes **ker-* ‘griezt’; redukcijas pakāpē b. **kurp-ē-* > la. *kurpe* LEV I 447. Nozīmes attīstība ‘griezt’ → ‘nogriezts ādas gabals’ → ‘kurpe’. A. Sabaļausks norāda, ka par kurpēm sākumā sauca ne kungu, t.i., ādas apavus, bet gan parastas vīzes.

lakats – līdz ar gr. *lakís* vai *lākos* ‘skrandā, lupata’, lat. *lacer* ‘saplēsts’, *lacinia* ‘virsošne’, arī lat. *lacerna* ‘mēteļveida apmetnis’ ME II 415 no ide. **lēk-* zudumpakāpēs **lək-* > b. *lak-* LEV I 496.

pamave – atvasināts no verba *maut* I (ME III 67), kuru J. Endzelīns saista ar vlv. *mouwe* ‘piedurkne’, latīņu *movēre* ‘bewegen’ ME II 570.

pārmats – atvasināts no verba *pārmest* resp. *mest*. Par verba *mest* cilmi sk. LEV I 584.

paslavas – iespējams latviskas cilmes vārds; J. Endzelīns to saista ar reducēto formu **pac(i)lavas* ME III 101. K. Karulis piedāvā savu cilmes skaidrojumu: reālāk vārdu *paslavas* saistīt ar verbu **slot* [uo] ‘slidēt, šļūkt, slidināt’ LEV II 23.

piegurkne – par šī vārda cilmes pētījumiem sk. J a n s o n e, 1996, 18–19.

raiška – atvasināts no verba *raisīt*, kas savukārt atvasināts no verba *rist*. Par verba *raisīt* cilmi sk. LEV II 100–101.

sagša – atvasināts no verba *segt*, kura pamatā ide. **seg-* ‘spraut, piekārt; aizskart’ LEV II 164.

sakta – atvasināts no verba *segt*. (Sk. *sagša*.)

snātne – pamatā ide. **nāt-* ‘savīt, saistīt’ (LEV I 619 pēc Б е н в е н и с т, 1955, 188) vai sekundāra sakne **snā-*, no kuras izveidojusies bāze **snāt/d-* un **nāt/d-* (LEV I 619). Nosaukums semantiski ir motivēts. Tas saistīts vai nu ar adjektīvu *nātns* ← *nātre* un norāda uz kādreiz lietotu materiālu – nātru šķiedrām audekla izgatavošanai, vai arī ar verbu *snāt* ‘uzsegt’ un norāda uz darbību, kuras rezultātā attiecīgā plecu sega tiek novietota.

svārki – J. Endzelīns la. *svārki* un liet. *švarkai* saista ar viduslat. *sar(i)ca* ME III 1144. K. Karulis norāda, ka latīņu vārds ir aizgūvums no austrumu valodām, tā pamatā ķīniešu *se-or* ‘zīds’. Tā kā baltu un slāvu valodas vārdiem nav sakara ar zīdu, apšaubāms saistījums ar viduslat. *serica*. K. Karulis piedāvā saistīt ar ide. **serk-* ‘pinums’ LEV II 331–332.

uzvalks – atvasināts no verba *vilkt*, kura pamatā ide. **uelk-* ‘vilkt’ LEV II 531.

vainags – atvasināts no verba *vīt*, kura pamatā, pēc K. Karuļa uzskata, ide. **uei-* : *uī-* ‘griezt, liekt’, no kā atvasināta nozīme ‘vīt, pīt’ LEV II 541.

villaine – atvasināts no substantīva *vilna*, kura pamatā ide. **uel-* ‘vilna, zāle’; skaņu mijā **uļ-nā-* > b. **uīl-nā* > la. *vilna* LEV II 531.

vīzes – atvasināts no verba *vīt*. (Sk. *vainags*.)

Iepazīstoties ar apģērba nosaukumu izplatību un reģistrāciju lingvistiskajos avotos, var gūt priekšstatu par valodā notiekošajiem procesiem. Atbildot uz referāta sākumā izvirzīto jautājumu, var oponent D. Sabaļauskaites-Ļutkevičienes izvirzītajai hipotēzei, ka apģērba nosaukumi sniedz maz faktu valodas vēsturei, jo tāpat kā mode, ir samērā mainīgi: mainoties apģērba dizainam, rodoties jaunām izejvielām un šķiedrām, mainās arī nosaukumi. Var konstatēt, ka ir apģērba nosaukumu mainīgā daļa, kas mainoties apģērbam mainās, taču ir arī nemainīgā daļā, kas saglabājas valodā gadu simtiem.

LITERATŪRAS SARAKSTS

Apģērbs, 1986 – Историко-этнографический атлас Прибалтики. Одежда, Рига, 1986.

- Bankavs, 1989 – A. Bankavs, Ранние заимствования романского происхождения в лексике латышского языка, – *Baltistica*, III (1) priedas, 1989, 12–17.
- Gougenheim G., 1966, *Les Mots Français dans l'histoire et dans la vie*, II, Paris, 135–139.
- Jansone I., 1996, Vārda cilme un tā semantiskā motivācija (latv. *pieurkne*), – Lietuvių kalba: tyrėjai ir tyrimai. Konferencijos pranešimų tezės 1996m. spalio 23–24d., Vilnius, 18–19.
- Karnups A., 1936, Latviešu tērps pēdējos 350 gados, – Ievads latviešu tautas tērpu vēsturē, Rīga.
- Laumane B., 1986, Lejaskurzemes leksika J. Langija vārdnīcā, – *Dialektālās leksikas jautājumi*, II, Rīga, 139–159.
- LEV – K. Karulis, Latviešu etimoloģijas vārdnīca, I–II, Rīga, 1992.
- LEW – E. Fraenkel, *Litauisches etymologisches Wörterbuch*, I–II, Heidelberg–Göttingen, 1962.
- LLVV – Latviešu literārās valodas vārdnīca, I–VIII, Rīga, 1972–1996.
- ME – K. Milenbahs, Latviešu valodas vārdnīca, Redīgējis, papildinājis, turpinājis J. Endzelīns, I–IV, Rīga, 1923–1932.
- Pfeifer W., *Etymologisches Wörterbuch des Deutschen*, Berlin, 1989.
- Rakst.attīst. – A. Bergmane, A. Blinkena, Latviešu rakstības attīstība. Latviešu literārās valodas vēstures pētījumi, Rīga, 1986.
- Sabalaiuskaitė D. M., Lietuvių kalbos drabužių pavadinimai. Humanitarinių mokslų kalbotyros krypties daktaro disertacijos santrauka, Vilnius, 1996.
- Sabalaiuskas A., Iš kur jie? Pasakojimas apie žodžių kilmę, Vilnius, 1994.
- Schiller – K. Schiller, A. Lübber, *Mittelniederdeutsches Wörterbuch*, I–IV, Bremen, 1875–1881.
- Spekke A., 1934, Vecākie latviešu tautas apģērba zīmējumi, Rīga.
- Summent A., 1950, Unbeachtete slavische Lehnwörter im Lettischen, Göttingen.
- Zariņa A., 1970, Seno latgaļu apģērbs 7.–13. gs., Rīga.
- Zariņa A., 1988, Lībiešu apģērbs 10.–13. gs., Rīga.
- Zemzare D., 1961, Latviešu vārdnīcas, Rīga.
- Бенвенист – Бенвенист Э., *Индоевропейское именное словообразование*, Москва, 1955.
- Речник – Речник на българския език, I, София, 1977.
- СДЯ – *Словарь древнерусского языка (XI–XIV вв.)*, I–(IV)–..., Москва, 1988–(1991)–.

LES NOMS DES VÊTEMENTS DANS LES DICTIONNAIRES DU XVII-e SIÈCLE

Résumé

L'article est consacré à l'analyse des noms des vêtements dans les dictionnaires lettons du XVII-e siècle (G.Mancelius „Lettus, das ist Wortbuch Sampt angehengtem täglichem Gebrauch der Lettischen Sprache; Allen und jeden Ausheimischen die in Churland Semgallen und Lettischem Liefflande bleiben und sich redlich nehren wollen zu Nutze verfertigt durch Georgium Mancelium Semgall.“ [Manc.] Riga 1638, Dictionnaire letton-allemand de J.Langius de 1685 avec une brève grammaire lettonne [Lg.] (d'après la photocopie du manuscrit édité et complété avec un aperçu par E.Blesse en 1936 à Riga); Dictionnaire de Ch.Fürecker „Lettisches und Teutsches Wörterbuch zusammen geschrieben und mit fleiss gesamlet von Christopher Fürecker“ (Riga 1997) [Fīr.].

Tous les dictionnaires du XVII-e siècle sont bilingues avec le letton dans les positions active ou passive. Tenant compte d'une expérience minimale de la lexicographie en Europe et ses premiers pas en Lettonie, on peut remarquer plusieurs imprécisions, notamment la structure des entrées n'est pas élaborée; l'ordre alphabétique n'est pas toujours observé, par conséquent il est impossible de donner des statistiques précises sur des mots inclus dans tel ou tel groupement thématique.

Dans les dictionnaires du XVII-e siècle il n'est pas possible de préciser les vêtements masculins des vêtements féminins (à cause des traits spécifiques de dictionnaires bilingues), par contre, on peut distinguer plusieurs groupements thématiques pour des vêtements: généralités; vêtements de dessus; vêtements; couvre-chefs et couvre-épaules; chaussures; gants, chaussettes et bas; accessoires; noms des éléments vestimentaires.

Plusieurs noms des vêtements ou de leurs éléments enregistrés dans les dictionnaires du XVII-e siècle ont gardé leur structure morphologique jusqu'à nos jours (des différences phonétiques sont généralement liées à l'orthographe imprécise), mais il y a aussi des changements qui se rapportent à la terminaison, à la finale, par exemple, *ohders*, aussi *wohders* Lg.182; *uhswalcka* Lg. 271, *vswalckas* Manc. 98, 102, *apsehja* Fīr. 176, *bannitis* Fīr. 38, *sabaka* Manc. 176, *sahbaka* Lg. 228, *tuhbas sahbakas* Lg. 317, *cimnda* Manc. 162, *apauas* Lg. 22, Fīr. 25, *kabbats* Lg.98; *lindraks* Fīr. 129 et *lindruks* Lg. 347, *peedroksne*, *peedruksne*, *peedrukne* Fīr. 180, *peedraukne* Manc. 54

Plusieurs noms des vêtements, fixés dans les dictionnaires de l'époque ont connu des changements sémantiques. On peut observer la restriction de sens (par exemple, pour le lexème *auts*), soit l'élargissement de sens (pour le lexème *kažoks*, par exemple). Certaines noms, désignant le vêtements ou ses éléments, sont disparus de la langue littéraire ou se sont conservés dans les systèmes périphériques de la langue lettonne.

D'après leurs origines ces noms se rapportent soit au fonds principal (*sagša*, *josta* etc.), soit ce sont des emprunts aux langues germaniques (*bikses*, *lindraki*, *knope*, *knipele* etc.), soit aux langues slaves (*mētelis*, *kažoks*, *zābaks*), soit aux langues romanes (*bannitis*, *tupele*, *vamzis*).

Ilga JANSONE
Latviešu valodas institūts
Akadēmijas laukumā 1
LV-1050 Rīga
Latvija
E-pasts: latv@ac.lza.lv

Gauta 1998 02 09
Priimta spausdinti 1998 03 23